

Úvodem

Na počátku byl zájem o vývoj literárněvědné metodologie, zejména o metodologické celky, které se vytvářely na území bývalého Československa jako křížovatele myšlenkového proudění. Tento zájem vstupoval do korelace se slavistikou a komparatistikou, které se křížily, prostupovaly, navzájem na sebe působily. Je známo, že vztah těchto tří překrývajících se komponent nebyl nikterak idylický: představitelé progresivních literárněvědných metod vyjadřovali nezdědka skeptický názor na smysluplnost slavistiky, resp. komparatistické slavistiky, spojující ji s přežilou pozitivistickou „vlivologií“. Zkušenosti z mezinárodních vědeckých konferencí ukázaly, jak málo se ve světě ví o meziválečné československé literární vědě, jako by vše podstatné vznikalo jen v Rusku, západní Evropě či Spojených státech amerických. Kdysi hýčkaný fenomén střední Evropy (Mitteleuropa) se bohužel pomalu vytrácí. Studium historicky konkrétní situace literární vědy v meziválečném Československu vede k zjištění, že protiklad technologicky orientované literární vědy, formismu, formalismu a strukturalismu na straně jedné, a duchovnědy a psychologických metod na straně druhé není tak ostrý, jak se zdá. Osobnost René Wellka (1903–1995) v její metodologické integritě reprezentuje pozoruhodnou literárněvědnou syntézu, jejíž počátky se rodily v kulturním klimatu meziválečného Československa a konfrontovaly se zejména s německým a anglosaským myšlením. Miloš Zelenka navázal s René Wellkem a jeho žákem Peterem Demetzem kontakt na počátku 90. let. Jeho korespondence s R. Wellkem vyústila v interview, jímž byl Wellk po letech znovu představen ve své staré vlasti jako vědec světového jména. Současně s tím probíhalo archivní bádání a analýzy, které vedly k formulování základních tematicko-metodologických okruhů vztahujících se k Wellkově badatelské činnosti v meziválečném Československu a ke zkoumání jejích evropských genetických a typologických souvislostí. Americký vědec českého původu René Wellk byl donedávna jedním z posledních žijících členů Pražského lingvistického kroužku. Několik měsíců po jeho odchodu (zemřel 11. listopadu 1995) umírá i český anglista a slavista prof. Josef Vachek, působící svého času na Masarykově univerzitě. Wellkova osobnost a jeho badatelské styky v meziválečném období spojují Karlovu univerzitu, kde pracoval jeho učitel Vilém Mathesius a kde se on sám habilitoval, a brněnskou Masarykovu univerzitu, kde přednášel jeho kolega z Pražského lingvistického kroužku Roman Jakobson, čestný doktor Masarykovy univerzity a učitel dalšího čestného doktora téže univerzity, amerického sémiotika a slavisty Thomase G. Winaera, morfologický komparatista Frank Wollman a první profesor brněnské literárněvědné rusistiky Sergij Vilinskij, učitel N. Gudzije a M. Bachtina z Oděské univerzity. Naše kniha přináší jednak zamyšlení nad souvislostmi Wellkova badatelského úsilí, jednak analýzu původních, většinou ještě nepublikovaných materiálů. Hovory Petera Demetze s René Wellkem z počátku 90. let, jejichž

český překlad tu také uvádíme, zrcadlí tuto problematiku takřkajíc z jiného prostoru a času.

Oba autoři vyjadřují upřímné poděkování dnes již zesnulému prof. René Wellkovi a jeho choti Nonně Wellek, prof. Ladislavu Matejkovi a prof. Peteru Demetzovi, mimo jiné za laskavé svolení přeložit a publikovat hovory s René Wellkem a také za nezištné poskytnutí v českém kontextu nedostupné bibliografie Wellkova díla (René Wellek: A Bibliography. Compiled by Eddie Yeghiayan, Irvine 1996, cyklostylováno), Masarykově univerzitě v Brně, jejímu prorektorovi doc. Ivanu Vágnerovi, proděkanovi Filozofické fakulty prof. Ivo Možnému, oběma recenzentům, a to řediteli Slovanského ústavu v Praze prof. Antonínu Měšřanovi a prof. Slavomíru Wollmanovi, a Vydavatelství Masarykovy univerzity, jmenovitě jeho ředitele Miladě Bajerové.

Ivo Pospíšil a Miloš Zelenka